

Remigiusz Szauer¹

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI „EDUKACJA, WYCHOWANIE, DUSZPASTERSTWO MŁODZIEŻY WOBEC WSPÓŁCZESNYCH WYZWAŃ”, KOSZALIN, 23 LISTOPADA 2019 ROKU

Odbywająca się 23 listopada 2019 roku w Koszalinie, w siedzibie Wyższego Seminarium Duchownego, Interdyscyplinarna Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Edukacja, wychowanie, duszpasterstwo młodzieży wobec współczesnych wyzwań” została zorganizowana przez Katedrę Teologii Praktycznej Instytutu Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego, we współpracy z Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie i Wydziałem Katechetycznym Kurii Biskupiej w Koszalinie. Celem Konferencji było ukazanie z rozmaitych perspektyw – badawczych i dydaktycznych, teoretycznych i praktycznych, jak i pedagogicznych, katechetycznych, socjologicznych czy teologicznych – w jaki sposób obserwowane w analizach badawczych zmiany społeczne, mentalne, przeobrażenia w środowisku rodzinnym i szeroko pojętym otoczeniu socjalizacyjnym, rzutują na współczesne koncepcje związane z edukacją, wychowaniem, jak i samym duszpasterstwem. Konferencja podzielona została na dwa panele obrad oraz trzy bloki tematyczne: wychowanie, edukacja i duszpasterstwo. W każdym z bloków prezentowane były dwa wystąpienia dotyczące danego zagadnienia, a następnie odbywała się dyskusja z udziałem prelegentów i uczestników konferencji.

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał JM Rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, ks. dr Wojciech Wójtowicz, podkreślając znaczenie umiejętności stawiania diagnoz i znajdowania rozwiązań wobec wyzwań, jakie stawia współczesność. Następnie rozpoczął się panel pierwszy konferencji, który moderował ks. dr Remigiusz Szauer z Instytutu Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego.

Refleksję w zakresie kwestii wychowania otworzył referat „Wychowanie a ideologia wychowania” ks. dr. hab. Zbigniewa Werry, odczytany przez przewodniczącego konfe-

¹ Ks. dr Remigiusz Szauer, Instytut Nauk Teologicznych, Uniwersytet Szczeciński; ORCID 0000-0002-8332-6852. Adres do korespondencji: 70-953 Szczecin, ul. Papieża Pawła VI 2, e-mail: remigiusz.szauer@usz.edu.pl.

rencji, ks. dr. Radosława Mazura. Jak podkreślił referent, jeśli przyjmiemy, że wychowanie polega na byciu przy drugiej osobie i jej towarzyszeniu w rozwoju, to spór tzw. ideologiczny toczy się w obszarze, kto, w jakim stopniu i w jakiej czasoprzestrzeni będzie towarzyszył drugiej osobie. Nietrudno dostrzec wówczas, iż każda ideologia będzie wszelkimi sobie możliwymi sposobami dążyła do tego, aby w jak najwcześniejszym okresie życia osoby przejąć nad nią cały proces edukacyjno-wychowawczy. W tym celu wykorzystywane są narzędzia wpływu, którymi są, według autora, przede wszystkim programy nauczania oraz szeroko rozumiany zasób osobowy, którym dysponuje dana ideologia. Prelegent postawił pytanie, czy potrafimy dziś określić, jaki w polskich szkołach obowiązuje system wychowawczy? Czy rodzice są świadomi tego, w jakim systemie są kształcone, a nade wszystko wychowywane ich dzieci? Autor konstatuje, że nie ma na to jednoznacznej odpowiedzi. Niemniej jednak po dokonaniu pewnej analizy wynikającej z obserwacji młodych ludzi można by, według ks. prof. Werry, zaryzykować postawienie tezy, iż system ten kreowany jest w oparciu o materialistyczną (użyteczniczą) koncepcję człowieka.

S. dr Elwira Estera Balcer z Kolegium Jagiellońskiego w Toruniu wygłosiła referat zatytułowany „Wychowawca podstawowy dzisiaj”. Prelegentka, powołując się m.in. na Alinę Rynio czy Mariana Nowaka, zdefiniowała wychowawcę podstawowego jako tego, który podejmuje pracę nad sobą, ponieważ ma świadomość, że „samowychowanie i osobowość wychowawcy to zasadnicze narzędzia w każdej relacji pedagogicznej, w całym procesie wychowawczym”. Referentka podkreśliła, że u podstaw procesu wychowania leży nie tylko obecność innych ludzi, którzy prowadzą nas w świat społeczny, ale też wychowywanie samego siebie. Człowiek jako osoba zdolny jest do doświadczenia samego siebie, poznania siebie, pracy nad sobą, kierowania sobą, decydowania o sobie i otaczającym go świecie. W procesie tym, według prelegentki, ważną cechą jest stała gotowość uczenia się, uczenia się od innych, uczenia się ze zdarzeń, stałego uczenia się świata i samego siebie dzięki innym, a także wykorzystywania swojej codzienności dla wzrostu. Prelegentka zwróciła ponadto na jeden z najbardziej podstawowych problemów współczesnego człowieka (także wychowawcy), który jest nieustannie i na różne sposoby „wyprowadzany” ze swoich myśli, uczuć, potrzeb, celów, na rzecz aplikowania przez otoczenie zewnętrzne mentalności „instant”, co stwarza trudność w nawiązaniu kontaktu z samym sobą.

W bloku tematycznym dotyczącym edukacji uczestnicy konferencji mogli wysłuchać dwóch wystąpień. Dr Aneta Rayzacher-Majewska z Katedry Katechetyki Fundamentalnej i Historii Katechezy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przedstawiła wystąpienie zatytułowane „Skuteczna edukacja religijna”. Referentka, wychodząc od ewangelicznej przypowieści o siewcy, podkreśliła, że katecheza jest, jako jedna z uprzywilejowanych form posługi słowa w Kościele, z jednej strony – głoszeniem Dobrej Nowiny o Bożej miłości, z drugiej strony – aktywnym uczestnictwem w procesie wszechstronnego rozwoju człowieka. To z kolei sprawia, że głoszący powinni dobrze poznać odbiorców, do których idą. Wiąże się to z zadaniem poznawania i badania stanu życia społecznego, poddawaniem go analizie i interpre-

tacji, co jest jednym z filarów skuteczności przekazu. Wśród czynników skuteczności katechezy prelegentka wskazała: czynniki związane z cechami i możliwościami ucznia, czynniki związane z sytuacjami dydaktyczno-wychowawczymi oraz czynniki związane z osobą nauczyciela. Dodała jednocześnie, że skuteczność jakiegokolwiek wychowania zależy od możliwości przeżycia i doświadczenia wartości, a w tym, jak podkreśliła prelegentka, istotną rolę odgrywają nie tylko urozmaicone metody przekazu, które muszą być dostosowane do percepcji współczesnego odbiorcy, co też i sama osobowość katechety (dojrzała osobowość i pogłębiona duchowość).

Dr Danuta Kitowska z Nadnoteckiego Instytutu UAM w Pile swoje wystąpienie „Efektywna edukacja? Zaproszenie do laboratorium” podzieliła na dwie części: teoretyczną i warsztatową. Obydwie części zawierały zestaw wynikających z praktyki nauczania treści z zakresu zarządzania sobą w czasie, notowania ze szczególnym uwzględnieniem sketchnotingu i mind mappingu, wyszukiwania, wartościowania i przechowywania informacji, ale także korzystania z potencjału Internetu dla podniesienia efektywności edukacji. Po zakończeniu tego wystąpienia uczestnicy konferencji mogli zadawać pytania i kierować swoje uwagi do prelegentów.

Po przerwie i wznowieniu obrad odbył się drugi panel, na który składały się tematy wystąpień skoncentrowanych wokół duszpasterstwa. S. Małgorzata Pagacz z Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, w referacie „Poszukiwania i pragnienia młodego człowieka według Benedykta XVI i Franciszka”, wskazała, że w myśli Benedykta XVI istotną rolę spełniało posłannictwo odkrywania przez młodych ich miejsca w świecie i powołania, do którego realizacji są zaproszeni. Potencjał, jaki niesie w sobie młodość okazuje się nie tylko ważny, aby zdobyć pozycję społeczną, ale także, by innym pomagać „wzrastać”. Podobnie rozwój nie służy tylko temu, aby stać się konkurencyjnym i produktywnym, ale by być „świadkiem miłości”. Powołanie to ma więc charakter czynny. Papież Franciszek uzupełnia zaś tę refleksję spostrzeżeniem nad naturą samej młodości, wskazując, że jest to czas wychodzenia, wyruszania w drogę, wyjścia w nieznaną oraz podjęcia ryzyka. Duszpasterstwo ma więc pomóc człowiekowi znaleźć drogę życia i jego miejsce oraz ukierunkować na innych wokół.

Ks. dr Remigiusz Szauer z Instytutu Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego zwrócił uwagę, że postulowany program dla duszpasterstwa młodzieży wobec współczesnych wyzwań, w świetle encykliki *Christus vivit*, wyznacza sama natura młodości, która określana jest w adhortacji jako czas marzeń i wyborów, eksperymentowania, wzrostu i dojrzewania oraz doceniania roli przyjaźni. Już w dokumencie przedsyndalnym zdiagnozowano, że młodzi ludzie są dziś zdezorientowani i często nie wiedzą, do kogo się zwrócić z prośbą o radę czy konsultacje, że brakuje im nie tylko dorosłych przewodników w wierze, ale wręcz „jakichkolwiek” dorosłych, z którymi łączyłoby ich coś więcej, niż relacje oparte na uczuciach. Jest to istotne wyzwanie duszpasterskie. Dla jego realizacji papież postuluje dwie drogi duszpasterskie: pierwsza, wstępna – poszukiwanie, zaproszenie i wezwanie oraz druga, jaką jest kontynuacja pielęgnowania doświadczenia już nabytego poprzez wzrost i rozwój procesu dojrzewania. Istotnym elementem duszpasterstwa jest zebranie dobrych praktyk pracy z młodzieżą z innych organizacji,

instytucji, a także język bliskości, miłości bezinteresownej, relacyjnej i egzystencjalnej, która dotyka serca, dociera do życia, rozbudza nadzieję i pragnienia. Postulowanym stanem dla duszpasterstwa młodzieży jest konieczność powiązania duszpasterstw młodzieżowego i rodzinnego, tak by miało naturalną ciągłość.

Po tych wystąpieniach panelu drugiego odbyła się dyskusja, po której obrady zostały zamknięte przez przewodniczącego konferencji. Konferencja pt. „Edukacja, wychowanie, duszpasterstwo młodzieży wobec współczesnych wyzwań” okazała się ważnym przedsięwzięciem z punktu widzenia teoretycznego, ale i praktycznego. Pozwoliła na wymianę doświadczeń, dostrzeżenia niejednoznaczności, czasem kontrowersji, a także udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak efektywniej przekazywać, wśród niestałości i akceleracji zmian społecznych, niezmienną prawdę Ewangelii poprzez działania wychowawcze, edukacyjne i duszpasterskie.